

## STATE EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT IN UKRAINE

E. Saks

National University of Food Technologies

---

**Key words:**

Unemployment  
Employment  
labor market  
Crisis  
Economy

---

**ABSTRACT**

The article deals with current problems of unemployment in Ukraine. Statistical data from official sources about the real state of affairs in Ukraine were presented and analyzed. Also, on the basis of the relevant legislation, researches, have done conclusions and suggestions made to overcome the negative effects of unemployment, but at the same time improve the situation on the labor market.

---

**Article history:**

Received 20.12.2012  
Received in revised form  
25.12.2012  
Accepted 16.01.2013

---

**Corresponding author:**

E. Saks  
E-mail:  
my.space@bk.ru

---

## СТАН ЗАЙНЯТОСТІ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

E. Saks

Національний університет харчових технологій

*У статті розглянуті актуальні проблеми безробіття в Україні. Наведено та проаналізовано статистичні дані офіційних джерел щодо реального стану справ в Україні. На базі відповідних законодавчих актів і наукових досліджень, зроблено висновки, та внесено пропозиції щодо подолання негативних наслідків безробіття та покращення ситуації на ринку праці.*

**Ключові слова:** безробіття, зайнятість, ринок праці, криза, економіка.

Світова економічна криза загалом негативно вплинула на економіку України. Якщо аналізувати стан промисловості, то можна спостерігати збільшення залежності економіки країни від експорту багатьох видів продукції, зокрема сільськогосподарської. Внаслідок кризових явищ попит на продукцію значно знизився, що спричинило падіння промислового виробництва, а головне — зростанню безробіття.

Безробіття не може бути доцільним ні в економічному, ні в соціальному плані, оскільки його зростання створює цілий комплекс проблем: скорочується купівельна спроможність населення, бюджет втрачає платників податків, підприємство — персонал. Зростають ризик соціального напруження, додаткові витрати на підтримку безробітних. Створення в Україні цивілізованого ринку праці, який би дозволяв громадянину оперативно знайти необхідну роботу з умовами праці, що відповідають вимогам безпеки й гігієни, з гідною заробітною платою, а роботодавцю — працівників необхідної кваліфікації, можливе тільки за наявності ефективної системи працевлаштування [2].

Теоретичні дослідження проблеми безробіття відображені в роботах відомих зарубіжних та вітчизняних науковців. Окремі його аспекти, причини виникнення та шляхи регулювання досліджували А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, А. Маршалл, Дж.М. Кейнс та інші. Безробіття як

## МЕНЕДЖМЕНТ ТА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАЛІННЯ

одна з найбільш актуальних проблем економіки привертає посилену увагу сучасних дослідників. Проблеми функціонування ринку праці відображені в роботах українських економістів Т. Черниша, О. Власенко, П. Нікіфорова, А. Вольської, В. Пица, Г. Мамонова, О. Піжука, Н. Тілікіна, В. Ярошенко, Т. Панюк та ін.

Раніше безробіття існувало через об'єктивні причини формування ринкової економіки і вони були необхідним ресурсом у сфері зайнятості. Сьогодні ж кількість безробітних зростає в геометричній прогресії і набуває масового характеру. Відомо, що безробіття не тільки є проблемою держави загалом, але й це проблема кожного індивіда. Досліджувана проблема завдає значної шкоди життєвим інтересам людей і не дає змоги проявити свої вміння у тому виді діяльності, де вона найбільше зацікавлена. Таким чином люди втрачають свій соціальний статус і переживають неабиякий стрес, бо вимушені вирішити ряд проблем, пов'язаних із втратою роботи та змоги забезпечити нормальне життя своїм сім'ям.

Досягнення високого рівня зайнятості — одна з основних цілей як економічної так і соціальної політики держави.

Безробітні у визначенні Міжнародної Організації праці — це особи у віці 15 – 70 років (зарєстровані та незарєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно підпадають під три умови: не мають роботи; активно шукать роботу або намагаються організувати власну справу; готові приступити до роботи впродовж двох найближчих тижнів [5].

Головними причинами високого рівня безробіття є такі: спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу; структурні зрушення (міжгалузеві, внутрішньогалузеві, регіональні); рух робочої сили (професійний, соціальний, регіональний) [2].

*Таблиця 1. Зарєстроване в Україні безробіття у 2012 році*

Кількість зарєстрованих безробітних, на кінець звітного періоду			у % до населення працездатного віку	Середній розмір допомоги
тис. осіб				
	Всього	з них отримують допомогу по безробіттю		
Січень	520,9	398,4	1,9	917
Лютий	546,6	414,2	2	934
Березень	531	393,8	1,9	989
Квітень	486	352,1	1,7	946
Травень	464,8	340,2	1,7	965
Червень	447	329,4	1,6	945
Липень	437,8	324,9	1,6	988
Серпень	426,7	312,2	1,5	977
Вересень	416,1	292,4	1,5	948
Жовтень	399,9	288,4	1,4	993
Листопад	441,3	327,9	1,6	971
Грудень	506,8	386,3	1,8	1028

Джерело: [4]

Згідно даних Держкомстату, рівень зарєстрованого безробіття загалом по Україні у жовтні 2012 року зменшився на 23,3 % або на 121 тис. осіб, порівняно із січнем цього ж року. Але вже у грудні 2012 року кількість безробітних різко зросла на 21 % або на

## МЕНЕДЖМЕНТ ТА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАЛІННЯ

106,9 тис. осіб. Хоча цей показник менший, ніж на початку досліджуваного періоду на 2,7 %, але це не можна характеризувати як позитивну тенденцію.

До однієї з причин такого коливання безробіття можна віднести політичну ситуацію, яка склалась у 2012 році. Виборча кампанія сприяла зменшенню безробіття, що є, на перший погляд, досить позитивним результатом діяльності. Та, як видно з табл. 1, кількість зайнятих різко зменшилась після завершення виборчої кампанії.

Хоча така позитивна тенденція рівня безробіття в Україні є дуже далекою від реальності. Отже, існує багато проблем щодо статистики безробіття в Україні, які не дають змоги об'єктивно оцінювати реалії безробіття в країні:

- неможливо врахувати осіб, які втратили «надію на працю» в Україні, які не перебувають на обліку в службі зайнятості;
- статистика не враховує часткову зайнятість (тих працівників, які примусово є у відпустках з ініціативи адміністрації та вважаються зайнятими);
- неправдива інформація з боку «безробітних». Велика кількість працівників виконують свою роботу без офіційного оформлення, тому майже неможливо перевірити тих, хто отримує виплати з безробіття, й задіяний в тіньовому секторі економіки [6].

За висновками експертів Представництва Світового банку в Україні, актуальною проблемою для населення України є феномен безробіття, особливо серед молоді. Тому недарма більшість економістів і соціологів розглядають безробіття як соціальне зло. Саме з безробіттям пов'язані такі явища, як: падіння виробництва, бідність, соціальне напруження [6].

В суспільстві побутує думка, що працівник з високим рівнем фахової підготовки може скоріше працевлаштуватися, ніж працівник з більш низьким її рівнем, на практиці ж найнижчий рівень безробіття спостерігаємо у осіб з початковою освітою, які займають «найпростіші» професії [3].

Не логічним та затратним є те, що на ринку праці використовують висококваліфікованих працівників на робочих місцях, для яких непотрібно високої професійної підготовки. Треба зазначити, що українські безробітні жінки в значній мірі відмовляються ставати на облік в центрах зайнятості через бюрократичну тяганину, труднощі працевлаштування, низьку заробітну плату, відсутність перспектив, які може запропонувати центр зайнятості [3].

Молодь більше за інших потерпає від безробіття на ринку. Ця категорія населення становить окрему частину ринку праці і має тенденцію розвитку відмінну від існуючої. З одного боку, вік сприяє високій мобільності, відкритості, сміливості у зміні та пошуку роботи. З іншого, молоді не вистачає відповідного досвіду, щоб бути конкурентоспроможними на ринку праці. Про це свідчать статистичні дані, які показують, що рівень зайнятості громадян віком 15 – 24 років у 2011 році становить 33,9 %, 25 – 29-річних — 72,4 % (таблиця 2). Рівень безробіття молоді з вищою освітою, професійно-технічною та повною загальною суттєво вищий, ніж у відповідних груп всього працездатного населення. Тому безробіття молоді є однією з найгостріших соціально-економічних проблем України.

**Таблиця 2. Рівень зайнятості населення (за методологією МОП) у 2011 році**  
(у % до загальної кількості населення відповідної вікової групи)

	Всього	у тому числі за віковими групами, років						Працездатного віку
		15 – 24	25 – 29	30 – 39	40 – 49	50 – 59	60 – 70	
Все населення	59,2	33,9	72,4	78,1	79,8	62	24,1	66,5
жінки	54,5	29,8	63,4	73,6	79,4	56,1	22	63,5
чоловіки	64,4	37,9	81,2	82,6	80,3	69,5	27,4	69,3
міське населення	57,6	30,4	72,8	78,8	80	59,8	15,9	66,1
сільське населення	63	41,3	71,4	76,3	79,5	67,6	42,1	67,5

Джерело: [4]

Як видно із табл. 2, найвищий рівень зайнятості спостерігається у осіб середнього віку (78,1 – 79,8 %). Позбавляючи людину можливості працювати і заробляти на життя,

## **МЕНЕДЖМЕНТ ТА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАЛІННЯ**

безробіття певною мірою порушує не лише гарантоване законодавством право людини на працю, але й право на достатній рівень життя для себе та своєї родини, які відносяться до найважливіших соціальних прав у будь-якій демократично орієнтованій країні.

Потрібно пам'ятати, що безробіття завдає шкоди не тільки суспільству і державі загалом. Безробіття — це проблема кожного ідивіда на мікрорівні.

До наслідків безробіття на мікросоціальному рівні слід віднести:

1) обмеження соціальних можливостей індивіда, впевненості у завтрашньому дні, почуття захищеності, свободи, тощо;

2) загроза деградації особистості внаслідок втрати соціальних зв'язків, відлучення від трудового колективу як соціального оточення, налагодженого укладу життя, внаслідок чого виникає відчуття непотрібності суспільству, безнадійності, в найгірших випадках людина обирає асоціальну поведінку, стає на криміногенний шлях;

3) негативний вплив на здоров'я людини, насамперед, у психологічному й моральному плані, внаслідок чого виникає депресивний стан, який може сприяти втягуванню в наркотичну чи алкогольну залежність, або ж штовхнути до суїциду;

4) безробіття підриває стосунки в сім'ї внаслідок нестачі доходу для задоволення матеріальних потреб родини, крім цього через певні психологічні моменти, до яких можна віднести втрату людиною ролі годувальника, апатію, яка обов'язково тягне за собою сімейні чвари, нарешті, стигматизацію «сім'ї безробітних».

Безробіття набирає обертів за час криз і неефективних зрушень в економіці будь-якої держави, проте для нормалізації ситуації на ринку праці необхідні роки. Навіть якщо економіка України вийде з кризового стану, потрібен не один рік для відновлення ринку праці, його інноваційних можливостей [7].

### **Висновки**

Отже, проблеми безробіття в Україні вимагають від держави, регіональних органів управління завчасної розробки та реалізації соціальних гарантій у сфері зайнятості населення працездатного віку.

Високий рівень безробіття — це проблема, яку потрібно вирішувати і яка потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни, зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня [2].

Основними напрямками вирішення проблеми безробіття в Україні є:

- 1) стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу;
- 2) збільшення розміру виплат допомоги по безробіттю;
- 3) відповідність попиту робочої сили на ринку праці із наявними випускниками державних вузів;
- 4) надання податкових кредитів підприємствам за кожне нове створене робоче місце;
- 5) надання премій підприємствам, які більше, ніж три роки не звільняли працівників;
- 6) використання страхування на випадок безробіття для субсидування підприємств, які пропонують професійне навчання для внутрішньофірмового повторного прийому на роботу;
- 7) збільшення фінансування заходів щодо надання ефективної підтримки пошуку робочих місць безробітними.

Сьогодні політика держави на ринку праці повинна стимулювати особисту ініціативу, підприємництво, розвиток малого і середнього бізнесу, збільшуючи вклади інвестицій у цей розвиток.

### **Література**

1. *Безкорова І.О.* Забезпечення та захист зайнятості в Україні // [Ел. ресурс] — Режим доступу до ресурсу: URL: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc\\_gum/pib/2012\\_1/PB-1/PB-1\\_47.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2012_1/PB-1/PB-1_47.pdf).

2. Белоусова О.С., Заїкіна А.В., Козлова Г.Ю. Актуальні проблеми безробіття в Україні в умовах фінансово-економічної кризи // [Ел. ресурс] — Режим доступу до ресурсу: URL: [http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc\\_Gum/Vvitem/2011\\_2/4.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vvitem/2011_2/4.pdf).
3. Вольська А.О. Стан зайнятості та безробіття в Україні // «Економічні науки». — Серія «Облік і фінанси». — Випуск 9 (33). — Ч.1. — 2012.
4. Державна служба статистики України // [Ел. ресурс] — Режим доступу до ресурсу: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Лібанова Е. Ринок праці та соціальний захист // Е. Лібанова, О. Палій. — К: Основи, 2004. — 491с.
6. Машика Ю.В. Стан зайнятості та безробіття в Україні в умовах фінансово-економічної кризи // Науковий вісник НЛТУ України. — 2012. — Вип. 22.5.
7. Пиголенко І.В., Мехрані В.В. Проблема безробіття працездатного населення в умовах трансформаційної економіки // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. — Випуск 3(11), 2011.

## **СОСТОЯНИЕ ЗАНЯТОСТИ И БЕЗРАБОТИЦЫ В УКРАИНЕ**

**Э. Саке**

*Национальный университет пищевых технологий*

*В статье рассмотрены актуальные проблемы безработицы в Украине. Приведены и проанализированы статистические данные из официальных источников относительно реального состояния дел в Украине. На базе соответствующих законодательных актов и научных исследований сделаны выводы и внесены предложения по преодолению негативных последствий безработицы, а также улучшению ситуации на рынке труда.*

**Ключевые слова:** безработица, занятость, рынок труда, кризис, экономика.